

امَلَّتْ اِسْلَامِي افغانِسْتَان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست عمومی ارشاد و انسجام مساجد

موضوع خطابت روز جمعه و تقریر و بیان

تحریر شده که به تمام خطباء مرکز و ولایات

به هر دو زبان ملی کشور (دري و پشتو) ارسال میگردد

۵/ رجب المعظم/۱۴۴۷ هـ، ق مطابق ۵/ جدی/۱۴۰۴ هـ، ش

غصب، عامل بزرگ اجتماعی و غضب الهی است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَمَّا بَعْدُ:

قال الله سبحانه وتعالى: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا* وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا). النساء: (۳۰)

حضر محترم وشنودگان گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته!

در جامعه ما و شما انواع گوناگونی از فساد وجود دارد؛ مانند رشوه دادن و رشوه گرفتن، دزدی، خوردن و چپاول کردن اموال مردم به بهانه‌های مختلف. در شمار این مفاسد اجتماعی، غصب نیز شامل می‌شود.

فقه‌های کرام، غصب را چنین تعریف کرده‌اند: به گرفتن چیزی به صورت ظالمانه، غصب گفته می‌شود و در اصطلاح، به گرفتن مال مملوک و محترم دیگری که دارای ارزش مالی باشد، با ظلم و تعدی، غصب گفته می‌شود. «الاختیار لتعلیل المختار (۶۷/۳)

در حقیقت، ظلم و تجاوز در غصب نهفته است؛ زیرا در شریعت، غصب به گرفتن مال دیگری به صورت ظالمانه اطلاق می‌شود.

غصب، سبب فساد اجتماعی و موجب خشم الهی است و الله تعالی آن را حرام قرار داده است؛ زیرا در غصب، مال دیگری با ظلم و تجاوز خورده می‌شود.

الله تعالی خوردن مال انسان را به ظلم، همان گونه حرام کرده است که ریختن خون او را حرام نموده است. الله تعالی می‌فرماید: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا* وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا). النساء: (۳۰)

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید مالهای یکدیگر را به ناحق مخورید مگر اینکه از راه تجارت به رضامندی یکدیگر باشد و خود را مکشید بی گمان الله به شما همشه مهربان است. و هر که با تجاوز و ظلم چنین کند پس به زودی او را در آتش سوزان دال میکنیم و این کار به الله آسان است.

وجه استدلال: در این آیه مبارکه، الله تعالی درباره خوردن مال دیگران به ظلم و تجاوز - مانند غصب، قمار، ربا، دزدی، خرید و فروش نامشروع - و نیز کشتن ناحق انسانها، وعید بسیار شدیدی ذکر کرده و فرموده است که هر کس چنین کاری انجام دهد، او را وارد آتش جهنم خواهیم کرد.

برخی از مفسران گفته اند که ضمیر در عبارت (وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ) به «قتل» بازمی گردد و برخی دیگر از مفسران گفته اند که ضمیر «ذلک» هم به خوردن اموال مردم به ظلم و تجاوز و هم به کشتن ناحق دیگران بازمی گردد. تفسیر الخازن - موافق للمطبوع (۵۱۳/۱)

غصب از آن جهت حرام است که در آن، مال دیگری به روش باطل و نامشروع خورده می شود. الله جل جلاله می فرماید: (وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتَذَلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْأَثَمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ). البقرة: (۱۸۸)

ترجمه: و مالهای یکدیگر تانرا در میان تان به ناحق نخورید و آنرا به حکام تقدیم نکنید تا بخشی اموال مردم را به گناه بخورید در حالیکه شما هم میدانید.

وجه استدلال: در آیه مبارکه فوق، الله تعالی فرمان داده است که در میان خود، اموال یکدیگر را از راههای باطل و غیرشرعی نخورید. راههای باطل، همه راههایی هستند که مشروع نیستند؛ مانند غصب، دزدی، خیانت، نیرنگ، فریب، رشوه، سحر و کهنانت، قمار، غبن، لهو و لعب، زنا، شراب خواری و مانند آنها.

علامه ماوردی رحمه الله در تفسیر این آیه می نویسد: وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ (فيه تأويلان: أحدهما: بالغصب والظلم. والثاني: بالقمار والملاهي. النكت والعيون - موافق للمطبوع (۲۴۸/۱)

ترجمه: در تفسیر آیه (وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ) دو دیدگاه وجود دارد: اول این که مراد، خوردن اموال یکدیگر از راه غصب و ظلم است. دوم این که مراد، خوردن اموال یکدیگر از راه قمار و لهو و لعب است.

در پرتو آیات فوق می توان گفت که غصب، عملی زشت و حرام است که الله تعالی آن را «باطل» نامیده است؛ و نیز همان گونه که در شریعت اسلامی جان مسلمان مصونیت دارد، مال او نیز مصونیت دارد.

غصب مال و منافع، فساد بزرگ و اجتماعی به شمار می آید؛ زیرا در غصب، انسانی مال و منافع انسانی دیگر را به ظلم می گیرد؛ مالی که یا با عرق پیشانی و رنج خود به دست آورده، یا از پدران و نیاکانش به ارث رسیده است.

غصب ممکن است به شیوه های گوناگون انجام شود: گاه با زور اسلحه، گاه با زور قوم، و گاه با زور مقام و منصب؛ چنان که در افغانستان امروز، بسیاری از املاک شخصی و دولتی به زور مقام و منصب غصب شده اند.

غصب بر دو نوع است:

یکی غصب اموال و املاک شخصی، و دیگری غصب املاک و منافع امارتی؛ که هر دو، موجب فساد اجتماعی و سبب خشم الله تعالی می گردند

پیش از آمدن و پیروزی امارت اسلامی، در اداره گذشته، بخش عمده دارایی‌های کشور و املاک دولتی توسط زورمندان و غارتگران سیاسی چپاول و غصب شده بود. اکنون الحمدلله و المنة، امارت اسلامی بازپس‌گیری املاک غصبی را یکی از وظایف اساسی خود قرار داده و صدها هزار جریب زمین دولتی و امارتی را به‌عنوان املاک غصبی تثبیت و استرداد کرده است.

غصب از آن جهت موجب فساد اجتماعی و سبب خشم الله تعالی می‌گردد که در احادیث شریف، درباره مصونیت مال و حرمت غصب، هشدارها و وعیدهای سخت و ترسناک وارد شده است.

ای کاش شخص غاصب در حقیقت غصب اندکی ژرف و عمیق بیندیشد تا برایش روشن گردد که:

- غصب، بنیان فساد اجتماعی و سبب خشم و قهر الهی است.
- غصب، جرمی است که از غفلت نسبت به الله تعالی پدید می‌آید، و کسی که از الله تعالی غافل نباشد، هرگز دست به غصب نمی‌زند.
- غصب، موجب پیدایش کینه و بدبینی در دل‌های مردم جامعه می‌شود و همه نسبت به شخص غاصب احساس نفرت و دشمنی دارند.
- غصب کردن، به دیگران جرأت می‌دهد تا این بیماری زشت را در جامعه گسترش دهند.
- غصب، بهره‌برداری ناحق و ظالمانه از مال و منافع دیگران است.
- در اثر غصب، مالک از استفاده و انتفاع از مال خود محروم می‌گردد.
- به سبب غصب، جرایم در جامعه افزایش می‌یابد و جامعه به سوی نابودی کشانده می‌شود.

و جرایم و مفاسد دیگری نیز در غصب نهفته است که جامعه را به سوی هلاکت و جاهلیت سوق می‌دهد.

غصب، عمل زشتی است که پیش از اسلام در میان ستمگران رواج داشت و بندگان مخلص الله همواره با آن مقابله می‌کردند.

در سوره کهف آمده است: (أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينَ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرْدَتْ أَنْ أَعْيِبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا). الکهف: (۷۹)

ترجمه: اما آن کشتی از مساکینی بود که در بحر کار میکردند و من خواستم آنرا معیوب سازم چون در پشت سر آنان پادشاه ظالم بود که هر کشتی سالم را به زور میگرفت.

امام ابو الیث سمرقندی رحمه الله درباره این آیه می‌نویسد: (فأول فساد البر كان من قابيل حيث قتل أخاه هابيل وأول فساد البحر كان من جلندا حيث كان يأخذ كل سفينة غصبا). (بحر العلوم - موافق للمطبوع (۱۴ / ۳)

ترجمه: نخستین فساد در خشکی را قابیل مرتکب شد، آن‌گاه که برادرش هابیل را کشت؛ و نخستین فساد در دریا را جلندا انجام داد، زیرا هر کشتی سالمی را به زور غصب می‌کرد.

مفسران نوشته‌اند که روزی و معیشت آن یتیمان به همان کشتی وابسته بود و حضرت خضر علیه‌السلام نخستین کسی بود که در برابر غضب ایستاد. همچنین از این آیه دانسته می‌شود که غضب، عملی زشت و فساد اجتماعی است، و حضرت خضر- علیه‌السلام می‌خواست موسی علیه‌السلام را متوجه سازد و به او بیاموزد که در برابر چنین ستمگرانی ایستادگی کند و از حقوق و اموال مظلومان حفاظت نماید تا ظالمان آن‌ها را غضب و چپاول نکنند.

همچنین در این آیه این درس نهفته است که غضب کار ستمگران و عملی بسیار ناپسند است، و انسان مسلمان و عادل باید از آن به شدت پرهیز کند.

در غضب، دست مسلمان از مال و ملک خویش کوتاه می‌شود، و در حدیث شریف آمده است که مال انسان بر دیگران همان گونه حرام است که ریختن خون او حرام است. پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وسلم در خطبه حجة‌الوداع، در عرفات، خطاب به همه مردم فرمودند: **إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ، كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا، فِي شَهْرِكُمْ هَذَا**). متفق علیه

ترجمه: بی‌گمان خون‌های شما، اموال شما و آبروهای شما بر شما حرام است؛ همان گونه که حرمت این روز شما، در این شهر شما و در این ماه شما حرام است.

یعنی همان گونه که این ماه، این روز عرفه و این سرزمین عرفات در دین شما حرمت دارد، به همان سان ریختن خون شما، غضب اموال شما و خوردن ناحق آن‌ها نیز بر شما حرام است.

همچنین در حدیث شریف آمده است: **عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم-: «كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعَرَضُهُ»**. صحیح مسلم (۱۰ / ۸) ترجمه: از ابو هریره رضی‌الله‌عنه روایت است که رسول الله صلی‌الله‌علیه‌وسلم فرمودند: خون، مال و آبروی هر مسلمان بر مسلمان دیگر حرام است.

غصب مال مسلمان بدون رضایت او، گناهی کبیره است که حتی با توبه نیز بخشیده نمی‌شود، مگر آن که مال غصب‌شده به صاحبش بازگردانده شود، و اگر تلف شده باشد، عوض و بهای آن پرداخت گردد، یا صاحب مال از حق خود بگذرد.

در حدیث شریف آمده است: **(لَا يَحِلُّ مَالُ امْرِئٍ إِلَّا بِطَيْبِ نَفْسٍ مِنْهُ)** مسند أحمد (۲۹۹ / ۳۴)

ترجمه: مال هیچ انسانی حلال نیست، مگر با رضایت قلبی خود او.

برخی از مردم گمان می‌کنند که غضب تنها به غضب زمین گفته می‌شود؛ در حالی که چنین نیست. هرچند مشهورترین رایج‌ترین شکل غضب، غضب زمین‌هاست که درباره آن در نصوص شرعی، وعیدهای بسیار شدیدی وارد شده است، اما غضب شکل‌های دیگری نیز دارد؛ از جمله غضب منافع، مانند غضب میوه‌های باغ، غضب منافع حیوانات، غضب کرایه دکان‌ها، و نیز غضب سرک‌ها و راه‌های عمومی؛ مانند کسی که در پیاده‌روها اموال خود را برای فروش می‌چیند و راه عمومی را بر رهگذران تنگ می‌سازد.

همچنین غصب اشیای منقول و غیرمنقول، ساخت و ساز در زمین‌های دولتی و امارتی بدون اجازه نظام، و غصب چراگاه‌های دام‌ها از جمله مصادیق غصب است؛ به گونه‌ای که اجازه داده نمی‌شود دیگران دام‌های خود را در آن چرا دهند؛ در حالی که چراگاه‌ها، چشمه‌های آب و جنگل‌هایی که به عنوان مرتع مورد استفاده قرار می‌گیرند، متعلق به عموم مردم‌اند و همه در آن‌ها شریک هستند.

برخی افراد، غصب زمین‌های دولتی و عمومی را همانند میراث پدری برای خود جایز می‌دانند، در حالی که غصب زمین‌ها و املاک امارتی، موجب فساد اجتماعی، سبب خشم الله تعالی و عامل ورود به جهنم است. در حدیث شریف آمده است: عَنْ خَوْلَةَ الْأَنْصَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا قَالَتْ سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّ رَجُلًا يَتَخَوَّضُونَ فِي مَالِ اللَّهِ بِغَيْرِ حَقٍّ فَلَهُمُ النَّارُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.» صحیح البخاری (۱۲۵ / ۸)

ترجمه: از حضرت خوله انصاریه رضی الله عنها روایت است که گفت: از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که فرمودند: همانا برخی مردان در مال الله تعالی به ناحق تصرف می‌کنند، و برای آنان در روز قیامت آتش جهنم خواهد بود. (مال الله به اموالی گفته می‌شود که حق همه مردم به آن تعلق دارد؛ مانند غنیمت، زمین‌های دولتی و امارتی.) درباره غصب املاک و زمین‌های شخصی و امارتی آمده است که هر کس به اندازه یک وجب زمین را غصب کند، در روز قیامت هفت طبقه زمین به گردن او انداخته خواهد شد.

در حدیث شریف آمده است: عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ نُفَيْلٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: مَنْ اقْتَطَعَ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ ظُلْمًا، طَوَّقَهُ اللَّهُ إِيَّاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَبْعِ أَرْضِينَ «صحیح مسلم (۱۲۳۰ / ۳) ترجمه: از سعید بن زید بن عمرو بن نفیل رضی الله عنه روایت است که گفت: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: هر کس به ظلم، یک وجب از زمین را غصب کند، الله تعالی در روز قیامت آن را از هفت طبقه زمین به صورت طوقی بر گردن او می‌افکند.

در روایت دیگری از صحیح مسلم آمده است: عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: لَا يَأْخُذُ أَحَدٌ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ بِغَيْرِ حَقِّهِ، إِلَّا طَوَّقَهُ اللَّهُ إِلَى سَبْعِ أَرْضِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ «صحیح مسلم (۱۲۳۱ / ۳)

ترجمه: از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: هیچ کس حتی یک وجب از زمین را به ناحق نمی‌گیرد، مگر این که الله تعالی آن را در روز قیامت تا هفت طبقه زمین به گردن او می‌اندازد.

یعنی الله تعالی در روز قیامت طوقی از هفت طبقه زمین بر گردن او خواهد نهاد.

امام بغوی رحمه الله می‌فرماید: مقصود از این حدیث آن است که الله تعالی غاصب را در روز قیامت مکلف می‌سازد که به اندازه زمینی که غصب کرده، هفت طبقه آن را بر دوش کشد و همراه خود به میدان محشر بیاورد؛

چنان که در حدیث شریف آمده است: عَنْ يَعْلَى بْنِ مُرَّةٍ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَنْ ظَلَمَ مِنَ الْأَرْضِ شِبْرًا، فَمَا فَوْقَهُ كُفَّ أَنْ يَحْمِلَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، حَتَّى يَبْلُغَ الْمَاءَ، ثُمَّ يَحْمِلُهُ إِلَى الْمَحْشَرِ» (المعجم الكبير للطبراني (۲۲۱/۲۲))

ترجمه: از یعلی بن مره رضی الله عنه روایت است که گفت: از رسول الله صلی الله علیه وسلم شنیدم که فرمودند: هر کس به ظلم، یک وجب یا بیشتر از زمین را غصب کند، در روز قیامت مکلف می شود آن زمین را حمل کند تا به آب برسد، سپس آن را به میدان محشر بیاورد.

یا مقصود آن است که الله تعالی غاصب را در روز قیامت در زمینی مرکب از هفت طبقه فرو می برد؛ چنان که در حدیث شریف آمده است: عَنْ سَالِمٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَنْ أَخَذَ مِنَ الْأَرْضِ شَيْئًا بِغَيْرِ حَقِّهِ، خُسِفَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى سَبْعِ أَرْضِينَ» (شرح السنة للبغوي (۲۲۹/۸))

ترجمه: از سالم بن عبدالله بن عمر رضی الله عنه روایت است که از پدرش عبدالله بن عمر رضی الله عنه نقل می کند که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: هر کس چیزی از زمین را به ناحق بگیرد، الله تعالی او را در روز قیامت تا هفت طبقه زمین فرو می برد.

غصب، سبب فساد اجتماعی و موجب خشم الله تعالی است و ادعای دروغین غصب، انسان را به هلاکت می کشاند.

در روایتی آمده است: عَنْ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ بْنِ عَمْرٍو بْنِ نُفَيْلٍ، أَنَّ أَرْوَى خَاصَمْتَهُ فِي بَعْضِ دَارِهِ، فَقَالَ: دَعُوهَا وَإِيَّاهَا، فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «مَنْ أَخَذَ شِبْرًا مِنَ الْأَرْضِ بِغَيْرِ حَقِّهِ، طُوقَهُ فِي سَبْعِ أَرْضِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»، اللَّهُمَّ، إِنْ كَانَتْ كَاذِبَةً فَأَعْمِ بَصَرَهَا، وَاجْعَلْ قَبْرَهَا فِي دَارِهَا، قَالَ: فَرَأَيْتُهَا عَمِيَاءَ تَلْتَمِسُ الْجُدْرَ تَقُولُ: أَصَابَتْنِي دَعْوَةُ سَعِيدِ بْنِ زَيْدٍ، فَبَيْنَمَا هِيَ تَمْشِي فِي الدَّارِ مَرَّتْ عَلَى بَيْتٍ فِي الدَّارِ، فَوَقَعَتْ فِيهَا، فَكَانَتْ قَبْرَهَا. صحيح مسلم (۱۲۳۰/۳)

ترجمه: از سعید بن زید بن نفیل رضی الله عنه روایت است که اروی بنت اویس درباره بخشی از خانه اش با او دعوا کرد. سعید بن زید رضی الله عنه گفت: آن بخش را به او واگذارید؛ زیرا از پیامبر صلی الله علیه وسلم شنیدم که فرمودند: هر کس یک وجب از زمین را به ناحق بگیرد، در روز قیامت آن را تا هفت طبقه زمین به گردن او می اندازند. سپس گفت: بارالها! اگر این زن در ادعای خود دروغ گوشت، چشمانش را نابینا کن و قبرش را در خانه اش قرار بده. راوی می گوید: او را دیدم که نابینا شده بود و هنگام راه رفتن به دیوارها دست می کشید و می گفت: دعای سعید بن زید به من رسیده است. روزی در خانه اش راه می رفت که به چاهی برخورد کرد و در آن افتاد، و همان چاه قبر او شد.

غصب، سبب فساد اجتماعی و موجب خشم الله تعالى است و در میان انواع ظلم، از بزرگ‌ترین و شدیدترین ظلم‌ها به شمار می‌آید. در حدیث شریف آمده است: عَنْ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ الظُّلْمِ أَظْلَمُ؟ «قَالَ ذِرَاعٌ مِنَ الْأَرْضِ يَنْتَقِصُهَا الْمَرْءُ الْمُسْلِمُ مِنْ حَقِّ أَخِيهِ فَلَيْسَ حَصَاةٌ مِنَ الْأَرْضِ يَأْخُذُهَا أَحَدٌ إِلَّا طَوَّقَهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَى قَعْرِ الْأَرْضِ وَلَا يَعْلَمُ قَعْرَهَا إِلَّا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الَّذِي خَلَقَهَا». (مسند أحمد (۶/ ۳۱۵))

ترجمه: از عبدالله بن مسعود رضی الله عنه روایت است که گفت: عرض کردم: ای رسول الله! کدام ظلم، بزرگ‌ترین ظلم است؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: بزرگ‌ترین ظلم آن است که انسان مسلمان، یک گز از زمین را از حق برادرش بکاهد. هیچ‌کس حتی سنگ‌ریزه‌ای از زمین را نمی‌گیرد، مگر این که در روز قیامت تا ژرفای زمین به گردن او انداخته می‌شود؛ و ژرفای زمین را جز الله عزوجل، که آن را آفریده است، کسی نمی‌داند.

غصب، سبب فساد اجتماعی و موجب خشم الله تعالى و ظلمی بزرگ است؛ زیرا در غصب، مال و منافع زندگی دیگری به صورت اجباری و ظالمانه گرفته می‌شود. چنین ظلمی از هر نوع ظلم مالی دیگر، سخت‌تر و دردناک‌تر است.

در حدیث شریف آمده است که الله تعالى ظلم بر بندگان را حرام کرده است: عَنْ أَبِي ذَرٍّ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- فِيمَا رَوَى عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ يَا عِبَادِي إِنِّي حَرَّمْتُ الظُّلْمَ عَلَى نَفْسِي وَجَعَلْتُهُ بَيْنَكُمْ مُحَرَّمًا فَلَا تَظَالَمُوا. «صحیح مسلم (۸/ ۱۶۸))

ترجمه: از ابو ذر رضی الله عنه روایت است که از پیامبر صلی الله علیه وسلم نقل می‌کند که الله تعالى فرموده است: ای بندگان من! من ظلم را بر خود حرام کرده‌ام و آن را در میان شما نیز حرام قرار داده‌ام؛ پس بر یکدیگر ستم نکنید.

غصب، سبب فساد اجتماعی، موجب خشم الله تعالى و در حقیقت، سرقتی بسیار بزرگ است.

در حدیث شریف آمده است: عَنْ أَبِي مَالِكٍ الْأَشْعَرِيِّ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: أَعْظَمُ الْغُلُولِ عِنْدَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ذِرَاعٌ مِنَ الْأَرْضِ، تَجِدُونَ الرَّجُلَيْنِ جَارَيْنِ فِي الْأَرْضِ أَوْ فِي الدَّارِ فَيَقْتَطِعُ أَحَدُهُمَا مِنْ حَظِّ صَاحِبِهِ ذِرَاعًا فَإِذَا اقْتَطَعَهُ طَوَّقَهُ مِنْ سَبْعِ أَرْضِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ. «مسند أحمد (۳۷/ ۵۳۱))

ترجمه: ابو مالک اشعری رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت می‌کند که فرمودند: بزرگ‌ترین خیانت و غصب نزد الله تعالى، یک گز از زمین است. شما در می‌یابید که دو نفر در زمین یا در خانه همسایه‌اند، و یکی از آن دو، یک گز از سهم دیگری را غصب می‌کند؛ پس چون آن را غصب کرد، در روز قیامت آن گز از هفت طبقه زمین به صورت طوقی بر گردن او انداخته می‌شود.

در اثر غضب، نشانه‌ها و حدود الهی در زمین از میان برده می‌شود. علامت‌ها و حدفاصل‌هایی که میان املاک دو یا چند نفر قرار دارد، «منارها و حدود الهی» نامیده می‌شود. هر کس ملک دیگری را جزئی از ملک خود قرار دهد، در حقیقت حدود الهی را از میان برده و نابود کرده است. الله تعالی بر چنین شخصی لعنت می‌فرستد؛ کسی که نشانه‌ها و مرزهای الهی زمین را تغییر داده یا از میان می‌برد.

در حدیث شریف آمده است: عن عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ فَأَتَاهُ رَجُلٌ فَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ فَغَضِبَ وَقَالَ مَا كَانَ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- يُسِرُّ إِلَيَّ شَيْئًا يَكْتُمُهُ النَّاسَ غَيْرَ أَنَّهُ قَدْ حَدَّثَنِي بِكَلِمَاتٍ أَرْبَعٍ. قَالَ فَقَالَ مَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ قَالَ قَالَ «لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَهُ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُحَدِّثًا وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ». صحيح مسلم (۸۴/۶)

ترجمه: از حضرت علی کرم الله وجهه روایت است که مردی نزد او آمد و گفت: آیا پیامبر صلی الله علیه و سلم چیزی را به طور پنهانی به تو می‌گفت؟ راوی می‌گوید: حضرت علی رضی الله عنه خشمگین شد و فرمود: پیامبر صلی الله علیه و سلم چیزی را به من به صورت پنهانی نگفته که از مردم پنهان باشد، جز این که چهار سخن را به من خبر داد. آن مرد گفت: ای امیرالمؤمنین! آن چهار سخن چیست؟ حضرت علی رضی الله عنه فرمود: الله تعالی لعنت می‌کند کسی را که پدرش را نفرین کند؛ و الله تعالی لعنت می‌کند کسی را که برای غیر الله قربانی کند؛ و الله تعالی لعنت می‌کند کسی را که به بدعت‌گذار پناه دهد؛ و الله تعالی لعنت می‌کند کسی را که نشانه‌ها و مرزهای زمین را تغییر دهد.

وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ.